

Deel III. De exegese van het Bijbelboek Spreuken.

Hoofdstuk 20b. De exegese van Spreuken 1:8-19.

Vermijd slechte vrienden.

NADAT DE BENDE GANGSTERS IN SPREUKEN 1:11-14 DE ZOON MET HUN VERLEIDENDE WOORDEN wilden verlokken tot roofmoord om daardoor spoedig rijk te worden, volgt in Spreuken 1:15-18 de waarschuwing van de vader aan de zoon; overigens met dezelfde stijlfiguren als in het voorgaande zoals chiasme en chiastische structuren.

In Spreuken 1:15 roept Salomo als vader zijn zoon op zich terug te trekken uit het hem omringende verderfelijke gezelschap van deze misdadigers en terug te keren naar het Bijbelse spoor. In Spreuken 1:16 geeft hij daartoe een plausibele reden, namelijk het gebruik van gewelddadige middelen om het doel te bereiken. In de verzen 17-18 van Spreuken 1 waarschuwt hij zijn zoon tegen de voornaamste consequenties als hij deel uit blijft maken van deze maffia: in wezen suicide. Spreuken 1:19 eindigt dan deze waarschuwing met een doorslaggevende conclusie.

Spreuken 1:15. Mijn zoon! wandel niet met hen op den weg; weer uw voet van hun pad.

Citaten vanuit deze studie.

IN DEZE STUDIE HEB IK DIT VERS VERSCHILLENDE KEREN GECITEERD. ZO NODIG KOM IK ER LATER op terug.

1. Ik verwijs daarbij naar de stijlfiguur van het chiasme op pag.58, op pag.289 bij de exegese van Spreuken 1:11 en op pag.310 bij de exegese van Spreuken 1:13. Ook verwijs ik naar het gebruik van conditionele zinnen met de zogenaamde protasis en apodosis bij de exegese van Spreuken 1:10 op pagina 271 en 273 en bij de exegese van Spreuken 1:11 op pag.286.
2. De vermaning van de vader in Spreuken 1:11-14 tegen slechte vrienden komt in vers 15 terug (Pag.240-241). Zie ook de exegese bij Spreuken 1:8.
3. Het Hebreeuwse woord voor "zoon", בן, dat naar analogie van het Hebreeuwse alfabet 22 maal in het Bijbelboek Spreuken voorkomt, wordt ook in vers 15 gebruikt. Het dient in letterlijke zin te worden opgevat als zoon van een vader en een moeder en niet als leerling van een wijsheidsleraar zoals de Septuaginta wil. Zie verder bij de exegese bij Spreuken 1:8, pag.244.
4. Op pag.270 bij de exegese van Spreuken 1:10 wijs ik op de hachelijke zaak om veranderingen in de Hebreeuwse tekst voor te stellen met het oog op het metrum.

Verwijsteksten bij de Kanttekeningen.

UIT HET GEHEEL VAN DE KANTTEKENINGEN BIJ DE STATENVERTALING VERWIJZEN ZEVEN BIJBEL-plaatsen naar Spreuken 1:15.

Psalm 1:1. *'Welgelukzalig is de man, die niet wandelt in den raad der goddelozen, noch staat op den weg der zondaren, noch zit in het gestoelte der spotters.'*

Spreuken 1:8. *'Mijn zoon! hoor de tucht uws vaders, en verlaat de leer uwer moeder niet.'*

Spreuken 1:16. *'Want hun voeten lopen ten boze; en zij haasten zich om bloed te storten.'*

Spreuken 2:1. *'Mijn zoon! zo gij mijn redenen aanneemt, en mijn geboden bij u weglegt.'*

Spreuken 5:5. *'Haar voeten dalen naar den dood, haar treden houden de hel vast.'*

Spreuken 6:18. *'Een hart, dat ondeugdzaame gedachten smeedt; voeten, die zich haasten, om tot kwaad te lopen.'*

Spreuken 19:2. *'Ook is de ziel zonder wetenschap niet goed; en die met de voeten haastig is, zondigt.'*

We hebben de volgende opmerkingen:

1. De geciteerde plaats uit Psalm 1 is als het ware te beschouwen als een samenvatting van heel het Boek der psalmen en van alles wat de vreeze des HEEREN inhoudt. Drie zaken zijn er die de man over wie het hier gaat niet doet. Hij wandelt niet in de raad der goddelozen. Hij staat niet op de weg der zondaren. En hij zit niet in het gestoelte der spotters. De psalmdichter heeft dit

Woord negatief getoonzet maar bedoelt het positief zoals blijkt uit het vervolg van deze Psalm. Want zijn lust is in des HEEREN wet en hij overdenkt Zijn wet dag en nacht.

Wat ook opvalt in dit vers is de opklimming in het kwaad: van wandelen wordt het staan; en van staan wordt het tot zitten. Van goddelozen wordt het zondaren; en van zondaren wordt het spotters. En van de raad der goddelozen wordt het de weg der zondaren; en van de weg der zondaren wordt het 't gestoelte der spotters.

Voor ons begrip lijkt spot of hoon minder erg dan zonde en goddeloosheid maar dat geldt voor de Oudtestamentische gelovige niet. In spot lijkt een kern van waarheid te zitten maar men maakt die waarheid belachelijk. Men smaadt degene die deze waarheid voorstaat. Duivelse spot en hoon aangaande Zijn Middelaarsbediening en Goddelijk verlossingswerk vooral van de kant van de godsdienstige leiders heeft Christus tijdens Zijn omwandeling op aarde en tot op het kruis tot in het diepst van Zijn ziel getroffen en gesmaad. Opdat allen die in Christus zijn hun smaders, die hen terecht van smaad tegen God vanwege hun zonden beschuldigen, kunnen weerstaan.

Vreselijk is deze opklimming in het kwaad. Kennelijk voelt deze goddeloze, zondaar en spotter zich in het gezelschap van gangsters heel goed thuis. Wanneer men met anderen wandelt kan men nog doorlopen en eventueel verleidende voorstellen overdenken of naast zich neerleggen. Moeilijker wordt het wanneer men onderweg stilstaat waardoor het net lijkt alsof men instemt met hun tot roofmoord verlokkenende praat. Maar wanneer men eenmaal aan hun vergaderingen deelneemt en een stem erin hebt is de strop aangetrokken en kan men zich uit hun fuik niet meer losmaken.

2. In het Bijbelboek Spreuken in het algemeen (zoals blijkt uit de boven geciteerde Bijbelplaatsen) en in onze tekst in het bijzonder waarschuwt Salomo zijn zoon tegen bovengenoemde duivelse tactiek, die satan ook gebruikt op seksueel gebied wanneer een lichtzinnige vrouw een jonge man verstrikt in haar netten en hem naar de ondergang voert. Salomo toont zijn zoon de gevolgen als hij op hun verleiding ingaat. Immers, de HEERE kent de weg der rechtvaardigen maar de weg der goddelozen zal vergaan. Laat de waarschuwing in vers 15 voor jong en oud als een baken in zee zijn!

Vertalingen en tekstgetuigen.

IK HEB DE VOLGENDE VERTALINGEN GERAADPLEEGD ZO NODIG MET TRANSCRIPTIE. VAN VERTALINGEN kan men veel leren voor de exegete.

	בְּנֵי אֱלֹהִים בְּדַרְךְ אַתָּם מִנֵּעַ רַגְלֶךָ מִנְּחִיבָתָם:
Biblia Hebraica	
Transcriptie	Be'niy 'al-t'eeleek bed'èrèk 'itt'aaam me'nà' ragl'ek ^{aa} m'inntlyb ^{ot} aaam
Werkvertaling	Mijn zoon! Jij moet niet met hen op weg gaan, houd uw voet terug van hun weg.
Septuaginta	μή πορευθῆς ἐν ὁδῷ μετ' αὐτῶν ἑκκλινον δὲ τὸν πόδα σου ἐκ τῶν τρίβων αὐτῶν
Transcriptie	Mè poreuthès ev hodwi met' autwn ekklinon de ton sou ek twn tribwn autwn
Vertaling	Jij moet niet met hen op weg gaan, terwijl uw voet hun paden vermijd.
Vulgata	fili mi ne ambules cum eis prohibe pedem tuum a semitis eorum
Vertaling	Mijn zoon! jij moet niet met hen wandelen, laat uw voet hun paden vermijden!
Franse vert.	Mon fils, ne chemine pas avec eux, évite soigneusement les ruelles où ils se tiennent;
Vertaling	Mijn zoon! Begeef je niet op weg met hen! Vermijd zorgvuldig de stegen waar zij zich ophouden!
Duitse vert.	Mein Kind, wandle den Weg nicht mit ihnen; wehre deinem Fuß von ihrem Pfad!
Vertaling	Mijn kind! Wandel de weg niet met hen; weer uw voet vaan hun pad!
Engelse KJV	My son, walk not thou in the way with them; refrain thy foot from their path:

Vertaling American SV	Mijn zoon, wandel niet op de weg met hen, houd uw voet weg van hun pad! My son, walk not thou in the way with them; Refrain thy foot from their path:
Vertaling Geneva Bible	Mijn zoon, wandel niet op de weg met hen, houd uw voet weg van hun pad! My sonne, walke not thou in the way with them: refraine thy foote from their path.
Vertaling Statenvertaling	Mijn zoon, wandel niet op de weg met hen, houd uw voet weg van hun pad! Mijn zoon! wandel niet met hen op den weg; weer uw voet van hun pad.
Herziene SV	Mijn zoon, ga niet met hen op weg, weerhoud je voet van hun pad,
Nieuwe Vert.	Mijn zoon, ga niet met hen op weg; weerhoud uw voet van hun pad;
Leidse vertaling	Ga dan niet met hen op weg, mijn zoon, houd uw voet van hun paden af.
Nw. Bijbelvert.	Mijn zoon, ga niet met hen op pad, mijd de weg die zij gaan,
Het Boek	Mijn zoon, trek niet met zulke mensen op. Blijf liever bij hen uit de buurt.
Naardense BV	Mijn zoon, ga niet met hen op weg, weerhoud je voet van hun pad!-
Willibrord vert.	Mijn zoon, ga niet met hen op weg, weerhoud je voet van hun pad,

Bij deze vertalingen heb ik de volgende opmerkingen:

1. Wat de Hebreeuwse Masoretische tekst in Biblia Hebraica betreft zijn er over de tekstvarianten een paar bijzonderheden.
 - 1a. Er wordt ten eerste voorgesteld om naar analogie van de Septuaginta het Hebreeuwse woord בני te emenderen of weg te laten. Mijns inziens is dat echter onterecht en ook onnodig. Het woord בני komt 22 maal voor in het Bijbelboek Spreuken (zie in deze studie bij de exegese van Spreuken 1:8). Kennelijk wil de Septuaginta de Hebreeuwse Masoretische tekst aanpassen aan het Griekse taal-eigen en lijkt “wijzer” dan de Biblia Hebraica.
 - 1b. Verder wordt met verschillende handschriften voorgesteld om in plaats van מנחיבתם, zoals in de Biblia Hebraica, te lezen: מנחיבותם als aanduiding van het meervoud of pluralis van de woordstam נחיה (zie verder bij de “Woordstudie vanuit het Hebreeuws” in deze studie over dit vers). Dat is in dit geval onnodig en dat te meer omdat de Qameets onder ב van dit woord te lezen is als een Qameets Chatoef, uit te spreken als een korte o-klank.
 - 1c. We mogen derhalve voor de exegese uitgaan van de Masoretische tekst zoals overgeleverd in de Biblia Hebraica.
2. De Septuaginta of Griekse Vertaling van het Oude Testament geeft dit vers niet op de juiste wijze weer. We hebben daarvoor de volgende argumenten.
 - 2a. Zoals gezegd onder bovenstaande 1a ontbreekt bij de Septuaginta het belangrijke woord בני als aanpassing aan het Griekse taaleigen.
 - 2b. De imperfectum (een soort onvoltooid tegenwoordige tijd) in de qalvorm van het Hebreeuwse verbum of werkwoord הלך, halak, namelijk הלך, teeleek, geeft de Septuaginta weer met een coniunctivus aoristus passivi (πορευθης), hetgeen in het Hebreeuws een andere vorm is. Bovendien duidt een aoristus passivi in het Grieks op een handeling voor het moment terwijl het Hebreeuwse woord duidt op een voortdurende handeling.
 - 2c. De gebruikte imperativus qal of gebiedende wijs van het Hebreeuwse woord מנע in de Biblia Hebraica geeft de Septuaginta weer met een participium of deelwoord tegenwoordige tijd in εκκλιων.
3. Ook de Vulgata geeft Biblia Hebraica niet geheel zuiver weer. Het gebruikte woord “ambules” is een coniunctivus als weergave van het Hebreeuwse imperfectum הלך. Wel heeft de Vulgata juist gezien om dit woord vanuit het verband net als in Biblia Hebraica op te vatten als een prohibitivus, dat wil zeggen als een verbod om niet met de bende gangsters mee te gaan.
4. De Franse Vertaling geeft het beeld weer van een bende gangsters die in ongere steepjes samenkomen en hun roofmoord beramen.

- 4a. Positief is het dat deze Vertaling net als alle andere vertalingen in tegenstelling tot de Septuaginta de aanspraak “mijn zoon” weergeeft.
- 4b. Als negatief kan de reden genoemd worden waarom deze Vertaling kiest voor stegen als vertaling voor het Hebreeuwse מְנַתִּיבָתִּים.
- 4c. Daarbij is het Franse woord voor “stegen” meervoud terwijl Biblia Hebraica singularis of enkelvoud heeft hoewel de suffix of achtervoegsel pluralis of meervoud is. Wellicht betreft het hier een aanpassing aan de Franse situatie in dergelijke omstandigheden.
- 4d. Bovendien voegt deze Vertaling het woord “zorgvuldig” aan de tekst toe om de noodzaak van het “vermijden” te onderstrepen.
5. De Duitse Vertaling is vrij nauwkeurig, al gebruikt deze het woord “mijn kind” als vertaling voor het Hebreeuwse בְּנִי. Nu kan het woord בֶּן ook kind betekenen van het mannelijke en het vrouwelijke geslacht terwijl dat bij zoon volslagen duidelijk is. Wellicht is ook hier sprake van een zekere aanpassing of om de noodzaak te onderstrepen dat deze waarschuwing van Salomo niet alleen voor zonen van toepassing is maar ook voor dochters; en dat is natuurlijk juist. Alleen behoort dit niet op het terrein van een vertaling maar van de exegese!
6. De drie Engelse Vertalingen (King James Version, American Standard Version en Geneva Bible) geven geen aanleiding tot opmerkingen van mijn kant. Vanuit de Biblia Hebraica hebben ze de Hebreeuwse tekst correct weergegeven.
7. Van de acht door mij geraadpleegde Nederlandse Vertalingen geven de Statenvertaling, Herziene Statenvertaling, Nieuwe Vertaling, Leidse Vertaling, Naardense Bijbelvertaling en Willibrordvertaling Biblia Hebraica vrij zorgvuldig weer.
 - 7a. De Nieuwe Bijbelvertaling is aangepast aan het moderne levensgevoel. Deze vertaling leest vlot maar geeft de Hebreeuwse tekst niet correct weer.
 - 7b. Het Boek geeft een onjuiste parafrase van de tekst weer waarbij het lijkt alsof een jeugdig mens een keuze heeft om wel of niet met deze bende gangsters op weg te gaan. Het is genade als de brug naar zonde en ongerechtigheid is opgehaald. Als een mens niet gestempeld wordt door de vreeze des HEEREN, vervalt hij of zij van kwaad tot erger, zoals Salomo in het vervolg duidelijk maakt.

Woordstudie vanuit het Hebreeuws.

WE KOMEN NU TOT EEN FILOLOGISCHE STUDIE VAN DE DIVERSE HEBREEUWSE WOORDEN EN HUN betekenis in verband van Spreuken.

בְּנִי

De eerste consonant is ב, Beth. De punt als schriftteken in deze consonant is Dagesj Lene, die niet wordt uitgesproken maar in het Hebreeuws bij deze consonant aan het begin van een woord wordt geplaatst. Het schriftteken onder deze eerste consonant is Sjewa Mobile, die bij bepaalde consonanten in het Hebreeuws altijd wordt geplaatst. De tweede consonant is נ. Nun. Het vocaalteken er onder is Chireq, een i-klank. De derde consonant is י, Yod. De transcriptie is: b^enîy. De betekenis is: “mijn zoon”.

Dit woord is een substantivum (zelfstandig naamwoord) masculinum (mannelijk) singularis (enkelvoud) in de status constructus vorm met een pronomen (persoonlijk voornaamwoord) suffixum (achtervoegsel), een possessief suffix, die in het Hebreeuws achter het nomen (naamwoord) wordt gevoegd. Zie verder pag. 244 in “Woordstudie vanuit het Hebreeuws” bij de exegese van Spreuken 1:8 waar ik het woord nader heb verklaard.

אֵל-תֵּלֵךְ

De eerste consonant is א, Aleph. Het vocaalteken er onder is Patach, een korte a-klank. De tweede consonant is ל, Lamed. Het is een partikel van ontkenning en wordt vertaald met “niet”. Het schriftteken, de horizontale streep bovenaan naast deze en de volgende consonant, is Maqqef en vormt een verbinding tussen dit partikel van ontkenning en het volgende woord. In elk geval is het een filologisch bewijs vanuit het Hebreeuws dat het zogenaamde imperfectum van het

volgende woord opgevat moet worden als een prohibitivus (zie onder 3 bij “Vertalingen en tekstgetuigen” van deze studie). De derde consonant is ט, Tau. De punt in deze consonant als schriftteken is Dagesj Lene om een harde uitspraak aan te geven. Het vocaalteken er onder is Tsere, een lange e-klank. De vierde consonant is ל, Lamed, met weer een Tsere er onder als vocaalteken. Het accentteken tussen deze en de volgende consonant is ק, Slot-Kaf. De transcriptie van dit woord is: ^{al}ת^{ee}ל^{ee}ק. De betekenis is: “jij moet niet gaan”.

De vorm van dit woord is imperfectum tweede persoon masculinum singularis in de qal-vorm van הלך en betekent “gaan”; “wandelen”; “leven”; “weggaan”; “voortgaan”. In het Oude Testament komt deze vorm 31 maal voor waarvan in het Bijbelboek Spreuken driemaal, hier in onze tekst en in Spreuken 2:20 en 3:23 met dezelfde positieve betekenis. Andere vormen van de stam הלך komen in Spreuken voor, namelijk in de volgende Bijbelplaatsen: Spreuken 2:7; 4:18; 6:12; 8:20; 10:9; 13:20; 14:2; 19:1; 20:7; 28:6; en 30:29. En nu we het toch over aantallen hebben: in het hele Oude Testament komen alle vormen van הלך 1547 maal voor en in de qalvorm zoals hier 1412 maal.

Opmerkelijk zijn de betekenissen “wandelen” en “leven”. Toch hebben alle betekenissen van de woordstam הלך te maken met een bepaalde levenswandel, van God vandaan of naar God toe. Want wandelen doe je met een bepaald doel, anders kun je niet gaan. De grote vraag daarbij is: wat is het doel van ons leven? En daarmee gepaard: wat is het doel van ons leven niet? Immers, het leven van een mens is een weg waarop hij door dit leven gaat. Is het een wandelen voor Gods aangezicht? Een wandelen met God zoals bijvoorbeeld Henoch (zie Genesis 5:22, 24), Noach (Genesis 6:9) en Abram (Genesis 17:1)?

Vanzelfsprekend dient dit wandelen voor Gods aangezicht of met God volkomen en oprecht te zijn! Want wandelen met God is God eren. Gaan in de weg des HEEREN is daarbij ook gaan in de wet des HEEREN. Dat is de HEERE vreezen en dat is het beginsel der wijsheid waarover het Bijbelboek Spreuken zulke behartigenswaardige zaken zegt. Immers, Spreuken benadrukt telkens opnieuw, ook in de bovenstaande Bijbelplaatsen, dat wandelen voor God wandelen is in gerechtigheid; en dat dit zegen geeft ook voor het leven na dit leven; terwijl het tegenovergestelde, niet wandelen voor Gods aangezicht maar je eigen zin doen, betekent dat je alleen staat op een moment dat je niet alleen kunt staan, namelijk bij het sterven. Tegen dit vreselijke waarschuwt Salomo zijn zoon in dit vers. Werkelijk, wandelen in Gods licht is ondanks alles wat er tegen op komt leven onder Gods bescherming! En dat alleen om Christus’ wil door de Heilige Geest, in heiligmaking en Godzaligheid.

בָּרַךְ

De eerste consonant van dit woord is ב, Beth. De punt in deze consonant is Dagesj Lene als schriftteken dat deze consonant hard moet worden uitgesproken. Het schriftteken er onder is Sjewa Mobile, uitgesproken als een toonloze e. De tweede consonant is ר, Daleth. Het vocaalteken er onder is Segol, een è-klank. Het accentteken naast dit vocaalteken is Munah, een verbindend accent. De derde consonant is ך, Resj. Het vocaalteken er onder is weer Segol, een è-klank. De vierde consonant is ך, Slot-Kaf. De transcriptie is b^{ed}r^èk. De betekenis is: “op weg”.

Deze woordvorm dienen we te splitsen in ב en בָּרַךְ. Het Hebreeuwse woord ב is daarbij een Praepositie of voorzetsel en betekent in dit geval “op”. En het Hebreeuwse woord בָּרַךְ is daarbij een nomen of naamwoord; een substantivum singularis, een zelfstandig naamwoord in het enkelvoud, en betekent: “weg”; “reis”; “onderneming”; “wandel”; “levenswijze”. Deze woorden worden ook in figuurlijke zin gebruikt en in godsdienstige betekenis

Het Hebreeuws kent ook een verbum of werkwoord בָּרַךְ, dat in de qalvorm “gaan” of “betreden” betekent. In totaal komt בָּרַךְ in het Oude Testament (verbum en nomen) 706 maal voor. In het Bijbelboek Spreuken komen de derivaten van dit woord 64 maal voor, namelijk in 1:31; 2:8, 12-13; 3:2, 6, 17, 23, 31; 4:11, 19, 26; 5:8, 21; 6:6, 23; 7:8, 25, 27; 8:13, 32; 9:15; 10:9, 29; 11:5, 20; 12:15, 26, 28; 13:6, 15; 14:2, 8, 12, 14; 15:9, 19; 16:2, 7, 9, 17, 25; 19:3, 16; 20:24; 21:2, 8, 16, 29; 22:6; 23:19, 26; 26:13; 28:6, 18; 29:27; 30:19, 19-20; en 31:3. De vorm בָּרַךְ in onze tekst komt in het Bijbelboek Spreuken tien maal voor, behalve in onze tekst in 2:20; 4:11, 14; 7:19; 9:6; 16:29, 31; 22:5; en 28:10. In totaal dus: 74 maal.

אתם

De eerste consonant is א, Aleph. Het vocaalteken onder deze consonant is Chireq, een i-klank. De tweede consonant is ת, Tau. Het schriftteken in het midden van deze consonant is Dagesj Forte ten teken dat er een consonant is weggelaten bij wijze van Elisie, uitstoting. Het vocaalteken onder deze consonant is Qameets, een lange aa-klank. Het accentteken naast dit vocaalteken is Atnaach. De derde consonant is ם, Slot-Mem. De transcriptie is: 'itt^{aa}m. De betekenis is “met hen”.

Deze woordvorm is gevormd door de Praepositie את waarbij in het Hebreeuws een Suffix is gevoegd van de derde persoon masculinum pluralis (meervoud).

מִנֵּעַ

De eerste consonant is מ, Mem. Het schriftteken onder deze consonant is Sjewa Mobile, een e-klank die onder de eerste consonant van een woord staat. De tweede consonant is נ, Nun. Het vocaalteken onder deze consonant is Patach, een korte a-klank. Het accentteken naast dit vocaalteken is Mercha. De derde consonant is ע, Aijin. De transcriptie is m^en^a. De betekenis is: “houd terug!”

Deze woordvorm komt van het verbum מנע en is een imperativus (gebiedende wijs) masculinum singularis in de qalvorm en betekent: “vermijden”, “terughouden”. In deze vorm komt dit woord alleen in onze tekst voor. Derivaten in de qalvorm komen onder andere verder voor in Spreuken 3:27; 11:26; 23:13; en 30:7; zowel in positieve als in negatieve zin.

רַגְלֶךָ

De eerste consonant is ר, Resj. Het vocaalteken onder deze consonant is Patach, een korte a-klank. De tweede consonant is ג, Gimel. Het schriftteken onder deze consonant is Sjewa Quiescens die niet uitgesproken wordt. De derde consonant is ל, Lamed. Het schriftteken onder deze consonant is Sjewa Mobile die in tegenstelling tot Sjewa Quiescens wel uitgesproken wordt maar dan als toonloze e-klank. De vierde consonant is ך, Slot-Kaf, met als vocaalteken Qameets, een aa-klank, in het midden van deze consonant. De transcriptie is r^ag^lk^{aa} en betekent: “uw voet”. Vanwege dit suffix in het enkelvoud wordt hier dus de zoon aangesproken door Salomo!

Dit nomen is een substantivum femininum (vrouwelijk) singularis in de status constructus vanwege het suffix. Want achter dit substantivum is een suffix gevoegd van de tweede persoon masculinum singularis. “Voet” of “voeten” worden in het Bijbelboek Spreuken regelmatig gebruikt. Deze vorm komt behalve in onze tekst voor in Spreuken 3:26; 4:26-27; en 25:17; dus 5 maal. Derivaten van dit nomen komen voor in Spreuken 1:16; 3:23; 5:5; 6:13, 18, 28; 7:11; 19:2; 25:19; en 26:6; dus 10 maal.

מִנְתֵּיבָתָם:

De eerste consonant is מ, Mem. Het vocaalteken onder deze consonant is Chireq, een i-klank. De tweede consonant is נ, Nun. Het schriftteken in het midden van deze consonant is Dagesj Forte ten teken dat er een consonant is weggefallen ten gevolge van Elisie. Het tweede schriftteken onder deze consonant is Sjewa Quiescens die niet uitgesproken wordt. De derde consonant is ת, Tau. Het vocaalteken onder deze consonant is Chireq, een i-klank. De vierde consonant is י, Yod. De vijfde consonant is ב, Beth. Het vocaalteken onder deze consonant is Qameets Chatoef, uit te spreken als een korte o-klank (zie onder 1b van “Vertalingen en tekstgetuigen” van deze studie). De zesde consonant is ת, Tau. Het vocaalteken onder deze consonant is Qameets, een aa-klank. Het accentteken onder deze consonant is Meteg. De zevende consonant is ם, Slot-Mem, gevolgd door het Pausa-teken (:) aan het einde van dit vers. De transcriptie is: mⁱnntⁱy^bo^taa^m.

Dit woord is samengesteld uit een Praepositie en een Nomen. De Praepositie is מן, en betekent “vandaan”. Het Nomen is נתיבה en betekent “weg”, “pad”, “steeg”. Dit Nomen is een Substantivum femininum singularis in de status constructus, gevolgd door een Suffix van de derde persoon masculinum pluralis en betekent “hun paden”, dus: “van hun paden vandaan”. Eigenlijk is dit een ander woord voor רגלך, dat we eerder besproken hebben. De woordvorm die in onze tekst

gebruikt wordt is uniek. Verder komt dit woord met allerlei derivaten voor in Spreuken 3:17, 7:25, 8:2, 20; en 12:28, doorgaans in positieve zin.

De schat aan Schriftuurlijke kennis.

BIJ SPREUKEN 1:15 VINDEN WE TWAALF TEKSTEN DIE TE VERMELDEN ZIJN.

Psalm 1:1. *'Welgelukzalig is de man, die niet wandelt in den raad der goddelozen, noch staat op den weg der zondaren, noch zit in het gestoelte der spotters.'*

Psalm 26:4-5. *'Ik zit niet bij ijdele lieden, en met bedekte lieden ga ik niet om. Ik haat de vergadering der boosdoeners, en bij de goddelozen zit ik niet.'*

Psalm 119:101. *'Ik heb mijn voeten geweed van alle kwade paden, opdat ik Uw woord zou onderhouden.'*

Spreuken 4:14-15. *'Kom niet op het pad der goddelozen, en treed niet op den weg der bozen. Verwerp dien, ga er niet door; wijk er van, en ga voorbij.'*

Spreuken 4:27. *'Wijk niet ter rechter- of ter linkerhand, wend uw voet af van het kwade.'*

Spreuken 5:8. *'Maak uw weg verre van haar, en nader niet tot de deur van haar huis.'*

Spreuken 9:6. *'Verlaat de slechtigheden, en leeft; en treedt in den weg des verstands.'*

Spreuken 13:20. *'Die met de wijzen omgaat, zal wijs worden; maar die der zotten metgezel is, zal verbroken worden'*

Jeremia 14:10. *'Alzo zegt de HEERE van dit volk: Zij hebben zo liefgehad te zwerven, zij hebben hun voeten niet bedwongen; daarom heeft de HEERE geen welgevallen aan hen, nu zal Hij hunner ongerechtigheden gedenken, en hun zonden bezoeken.'*

2 Korinthe 6:17. *'Daarom gaat uit het midden van hen, en scheidt u af, zegt de HEERE, en raakt niet aan hetgeen onrein is, en Ik zal ulieden aannemen.'*

We hebben hierbij de volgende opmerkingen:

1. Boven aangehaalde Bijbelplaatsen benadrukken dat de woorden "voet" en "weg" of "pad" ten nauwste bij elkaar horen.
2. Dat we zo snel mogelijk een kwade weg dienen te verlaten om niet voor eeuwig om te komen. En dat alleen genade in de weg van de vreeze des HEEREN ons dat kan leren.
3. Dat wij eeuwig bij God mogen zijn wanneer wij de goede weg bewandelen. Wij hebben dat niet aan onszelf te danken maar alleen aan de Wijsheid, dat is, aan de HEERE Zelf in Christus Jezus, Zijn Zoon.
4. Dat bovenstaande ook geldt voor het heilig en godzalig leven van Gods Kerk in het Nieuwe Testament.

Uitleg.

1. UIT HET VOORAFGAANDE, OPGEMERKT BIJ "WOORDSTUDIE VANUIT HET HEBREEUWS" WERD duidelijk dat het heel terecht is dat Salomo zijn zoon waarschuwt om zijn voet niet te zetten op een weg die niet goed is en naar de ondergang voert. We gaan dat hier niet herhalen maar benadrukken slechts dat deze waarschuwing ook geestelijk van toepassing is voor ons in de tijd waarin wij leven. Orthodoxie vraagt om orthopraxie. De rechtvaardiging van de goddeloze moet leiden tot de heiliging van het leven om God gewenste vruchten te dragen.

2. Al is het pad van de boze lieden en slechte vrienden met bloemen bezaaid, houd je voet ervan terug, want het is een weg van kwaad op kwaad, ja zelfs van bloed zoals Spreuken 1:16 zegt. De profeet Jesaja en de apostel Paulus herhalen wat Salomo in onze tekst zegt. In Jesaja 59:7 horen we: *'Hun voeten lopen tot het kwade, en zij haasten om onschuldig bloed te vergieten; hun gedachten zijn gedachten der ongerechtigheid, verstoring en verbreking is op hun banen.'* En in Romeinen 3:15 klinkt: *'Hun voeten zijn snel om bloed te vergieten'*. In ieder geval zijn ze een gepast beeld van de totale verdorvenheid van de mens bij het ranzige gebruik van zijn lichaamsdelen. In wezen berooft elke stap op satans grond ons van de zekerheid van Gods beloften. Daarbij volgt dikwijls verwoesting voor hen die toch de eerste stap zet op verboden grond, al is het met de gedachte: ik kan terug. Denk aan de verloochening van Christus door Petrus (zie Markus 14:54, 71)!

3. Eigenlijk is het vermijden van de plaats waar onheil beraamd wordt in het begin het beste. We moeten niet alleen onze oren sluiten voor de woorden van de moordenaars die ons daarmee willen verstrikken en besluiten het pad der onschuld te gaan. We moeten ook hun uiterst gevaarlijk gezelschap vermijden en desnoods met kracht en geweld die plaatsen vermijden waar zij,

die de duivel in hun hart hebben en aan hem hun tong, leven met het doel hun kameraden te bedriegen. En dat te meer waar onze menselijke natuur verdorven is door onze (erf)zonde. Wanneer we toch op die plaats zijn, al is het niet misschien door eigen schuld, is vluchten de enige veiligheid. Dat deed Jozef in Egypte toen hij vluchtte voor de verleiding tot overspel door de vrouw van Potifar al had zij zijn kleed in haar handen en kwam hij er onschuldig door in de gevangenis (zie Genesis 39:10, 12). Wij zouden die man voor al te dwaas verslijten, die met gemakkelijk ontvlambare en brandbare stof een smederij binnengaat waar de vonken alle kanten opvliegen. Daarom deze vermaning van Salomo! Luister ernaar! Want er is geen weg terug! Het zijn wel ontaalde ouders die hun kinderen niet waarschuwen als ze zien dat ze het verkeerde pad opgaan!

4. In het Hebreeuwse Oude Testament en vooral in het Bijbelboek Spreuken worden woorden als “voet”, “weg” en “pad” als metafoor gebruikt (zie pag. 57, 61-62, 72, 78, 135, 144, 268 en 274 van deze studie) en als een synecdoche in de zin van pars pro toto (zie pag. 62 en 134 van deze studie); zoals blijkt uit de boven geciteerde Bijbelplaatsen onder “Woordstudies vanuit het Hebreeuws”. Ze staan symbool voor leven, een manier van leven en hoe tot dit leven te komen. Ze zijn een beeld van de hele mens. Ze zijn het instrument van de beweging. Een woning is een plaats waar iemands voet is. Voeten dienen ook voor de arbeid. Omdat voeten met het vuil van de straat in aanraking komen, zijn ze een beeld van onreinheid en moeten ze gewassen worden wanneer men een huis betreedt. Priesters moeten hun voeten wassen bij het begin van hun dienst. De weg waarop onze voeten gaan is onze levensweg en in wezen ons bestaan. Wie over deze weg haastig loopt, zonder overleg, gaat verkeerd. Daarom belijdt de dichter dat hij zijn voeten gekeerd heeft tot Gods getuigenissen (Psalm 119:59) en dat hij zijn voeten geweerd heeft van alle kwade paden (Psalm 119:101; zie ook Spreuken 4:27). Een Belialsmens is iemand die met zijn voeten spreekt (= schuifelt) en verkeerd is van hart. Een trouweloos mens wordt vergeleken met een gebroken tand en een verstuipte voet. Men kan zich op hem net zo min verlaten als op een gebroken tand en verstuipte voet! Een opdrachtgever die een zot om een boodschap stuurt is als iemand die zich de voeten afsnijdt. Ook wij kennen veel spreuken waarbij het woord “voet” wordt gebruikt: “een wit voetje halen”, “op grote voet leven”, “de voet op iemands nek zetten”, enzovoorts. Al deze en dergelijke plaatsen maken duidelijk dat het hoogst belangrijk is waarheen onze voeten ons voeren: op de wegen van de zonden of op de wegen van Gods Koninkrijk! Als we leven in de vreeze des HEEREN in de praktijk van alle dag zal dat aan onze voeten gemerkt worden, en omgekeerd.

5. Daarbij duidt het woord “weg” ook Gods weg aan. De weg van God met een mens door dit leven. Een levensweg met daarbij gepaard ook een levenswandel. Het behoeft daarbij geen betoog dat in een wijsheidsboek als het Bijbelboek Spreuken de woorden “weg” en “wandel” een voorname rol spelen en dat de keuze om onze weg met God te gaan in ons hart, ook in praktische zin, ontspringt door de werking van de Heilige Geest. Vanzelfsprekend is de Wijsheid in de vreeze des HEEREN op je weg levensnoodzakelijk. Want tussen Wijsheid en ons menselijke doen en laten bestaat een nauw verband. Het is voor ons de grote vraag: hoe reizen wij persoonlijk onze weg door dit leven naar de eeuwigheid? Met God of zonder God? In Gods vreeze of zonder Gods vreeze? In Christus of zonder Christus? Dat maakt alles uit voor de eeuwigheid! Want we worden vermaand om niet op de weg der goddelozen te komen, omdat daar strikken zijn en omdat die voert naar de eeuwige dood. De organisatie van Joden die in Christus geloven als hun Zaligmaker wordt nog wel eens Hadderech (=de weg) genoemd. Trouwens, in het Nieuwe Testament worden christenen mensen van de weg genoemd (zie Handelingen 9:2). Christus roept in Zijn onderwijs door middel van gelijkenissen op om te kiezen voor de smalle weg (Mattheüs 7:13-23 en Lukas 13:24) door de brede weg te verlaten, ook al is dat een weg van uiterlijke godsdienst en wettische vroomheid (zie verder onder “Toepassing”). Is ons levenshuis gebouwd op de Rots Jezus Christus of op drijfzand? (Mattheüs 7:24-27)

6. Let er op! Tegenover “Ga met ons” in Spreuken 1:11 staat “Ga niet!” als waarschuwing in onze tekst. Daarbij heeft Salomo in de vermaning aan zijn zoon geen mogelijkheid om met fantastische aanbiedingen van buit te komen, want de beslissing moet met het hart genomen worden voor Gods aangezicht in de vreeze des HEEREN. Hij kan alleen waarschuwen tegen verkeerde wegen en tegen verkeerde voeten met het woord. Maar dat Woord is wel de dwaasheid van het kruis van Christus waardoor zij die behouden worden de kracht en wijsheid ervan in hun hart en leven ervaren (zie 1 Korinthe 1:18-24). In elk geval komt er een dringende oproep naar ons toe: let op uw woorden en doe niet als de rijke jongeling, die Christus’ woorden hoorde maar die niet navolgde (Lukas 18:22-

23)! De dichter belijdt van de HEERE: *'Gij zijt mijn Schuilplaats, en mijn Schild; op Uw Woord heb ik gehoopt. Wijkt van mij, gij boosdoeners! dat ik de geboden mijns Gods moge bewaren.'* (Psalm 119:114-115). De HEERE was de enige Schuilplaats voor de dichter. En dat is Hij ook voor allen die verzocht worden. Wat zei Christus toen de duivel Hem verzocht? *'Ga weg, satan, want er staat geschreven: Den HEERE, uw God, zult gij aanbidden, en Hem alleen dienen.'* (Mattheüs 4:10). In wezen is de enige zonde die de allerheiligsten van Gods kinderen niet mogen bedrijven de zonde van zelfvertrouwen. Gij staat vast door het geloof. Zijt niet hoog gevoelende maar vrees (zie Romeinen 11:20)!

Toepassing.

1. BIJ DIT ONDERDEEL VAN DEZE UITLEG BEPERK IK MIJ TOT DE WEERGAVE VAN DATGENE WAT Joannes Ojers, predikant te Amsterdam, schrijft in deel 1 van zijn boek "De redenen van de Opperste Wijsheid verklaard in de eerste negen kapitelen van Salomons Spreuken", Amsterdam, 1698, pag. 76-77, over deze tekst. Ik geef dat weer in de hedendaagse spelling: "De Wijsheid nu gebiedt zijn zoon om deze bijzonder godloze mensen en hun gezelschap in het vervolg te vlieden. De Opperste Wijsheid gebiedt dan en wil hiermee zeggen: Mijn zoon, indien gij liever wilt zijn een zoon der hemelse Wijsheid, Die u met zo'n innerlijke en tedere liefde bemint en omhelst, dan een zone Belials of des satans; indien gij niet meer de woorden van deugnieten van mensen waarneemt, dan van God Zelf of van Christus, de Opperste Wijsheid, Die Salomo overtreft (zie Mattheüs 12:42), ziet toe, wacht u wel, dat gij met hen niet wandelt op de weg, en weer uw voet van hun pad. Schouwt hun raadslagen en handelingen of bedrijven, die een gelukkig effect schijnen te zullen hebben; maar daarom waarschuw ik u, want zij wijken af van die weg, welke God heeft voorgeschreven, gelijkewijs נתיב een binnenweg is of inkorting van een weg die afwijkt van de gewone weg, waardoor een onbekende het spoor bijster wordt en gemakkelijk helemaal op de dwaalspoor kan komen." Waarvan akte. En Ojers voegt er Efeze 5:11 en 2 Thessalonicensen 3:6 en 14 aan toe! *'En hebt geen gemeenschap met de onvruchtbare werken der duisternis, maar bestraft ze ook veeleer.'* *'En wij bevelen u, broeders, in den Naam van onzen HEERE Jezus Christus, dat gij u onttrekt van een iegelijk broeder, die ongeregeld wandelt, en niet naar de inzetting, die hij van ons ontvangen heeft.'* *'Maar indien iemand ons woord, door dezen brief geschreven, niet gehoorzaam is, tekent dien; en vermengt u niet met hem, opdat hij beschaamd worde.'*

2. Indertijd heb ik in een kerkelijk blad "De Christenreis naar de eeuwigheid" van John Bunyan van toelichting voorzien. Bij wijze van toepassing wil ik in onderstaande dit artikel dat past bij dit vers integraal weergeven:

Immers, als het gaat over Spreuken 1:15 denk ik aan "de enge poort" uit "de Bergrede, die de HEERE Jezus op de berg heeft uitgesproken tot de schare en Zijn discipelen. Hij leerde als Machthebbende en niet als de Schriftgeleerden en Farizeeërs. Heel duidelijk komen daarin de twee wegen naar voren: de weg van het verderf en de weg van het leven; de enge poort en de wijde poort. Christus vergelijkt Zijn hoorders bij mensen die hun huis op zand bouwen en die op de rotsgrond bouwen. En Hij zegt dat het zo belangrijk is om Zijn Woorden niet alleen te horen maar ook te doen! Dat is een opdracht voor ons allen. Want we mogen niet enkel hoorder zijn van Gods Woord maar zullen ook daders moeten worden! Daarom tot ons allen de oproep: Strijdt om in te gaan!

Het volgende verhaal is illustratief: Op de Dam in Amsterdam is het altijd druk. Het is daar een gekrioel van mensen. Daar stond ook een koopman die bloemen verkocht aan deze en gene. Toen hij al die mensen daar zag lopen dacht hij: Al die mensen hebben een onsterfelijke ziel. Wie van hen zou echter zalig worden? Maar toen viel hem dit Schriftwoord in: Strijd gij om in te gaan door de enge poort! Toen verstond hij dat hijzelf een onsterfelijke ziel had! En dat het er voor hem persoonlijk op aankwam of hij al op die nauwe weg naar Sion wandelde; of hij al door die enge poort was ingegaan tot het leven; of dat hij nog wandelde op die brede weg naar het verderf! Toen werd alles heel persoonlijk voor hem. En dat mocht dienen tot zijn waarachtige bekering.

Strijdt gij om in te gaan door de enge poort! We zullen waarschijnlijk die overbekende plaat wel kennen over de brede en de smalle weg. Illustratie van Mattheüs 7! *'Gaat in door de enge poort; want wijd is de poort en breed is de weg, die tot het verderf leidt en velen zijn er, die door dezelve ingaan. Want de poort is eng en de weg is nauw, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er, die dezelve vinden.'* We zien er mensen op tweesprong staan tussen de enge en wijde poort, tussen de nauwe en brede weg in!

Boven de brede weg staat het woord: Welkom! Alles is daar te vinden. Van een bioscoop tot een kerk toe. Alles is er te koop, te kust en te keur. Wat dwaas wanneer we onszelf ervan afwenden! Wil je blij zijn, ga je gang! Niets is zo gemakkelijk als op de brede weg voort te gaan. Ongemerkt zijn we erop. We hoeven ons alleen maar met de mensenstroom te laten meedrijven als een dode vis. Want het is op die brede weg een drukte van belang. Ook dat hoort tot de aantrekkelijkheden van deze brede weg. Iedereen doet het. En een mens is toch een kuddedier? We moeten ons natuurlijk niet al te veel zorgen maken over het einde van die weg! Pluk de dag! Geniet van het leven! Niet al te somber! Houd er de moed in! Na regen komt zonneschijn! En als we teveel tobben, grijp naar de jeneverfles, dan zien we alles weer van de vrolijke kant!

Een heel grote tegenstelling tot die wijde poort en die brede weg is de enge poort en de nauwe weg. Ja, het is een onoverbrugbare kloof tussen die twee. We moeten bukken om er doorheen te komen. Want het is er zo nauw, zo akelig nauw. We moeten werkelijk alles achterlaten. We moeten er persoonlijk doorheen. Het is dan ook maar een enkeling die er doorheen gaat. Hier zijn geen vrolijke mensenstemmen die alle zorgen weglachen. Hier nodigt alleen een trouwe en ware dienstknecht van God en dan nog met de vermaning anders eeuwig om te komen. Want het is nu eenmaal gemakkelijker om verloren te gaan dan om behouden te worden, al is het nu niet bepaald gemakkelijker om verloren te zijn!

Ja, en toch! Toch is de voorstelling van die overbekende plaat fout. We zouden immers de indruk kunnen krijgen dat we voor de keuze staan tussen goed en kwaad in. Dat we vanuit onszelf kunnen kiezen tussen de brede weg of de nauwe weg, tussen de wijde poort of de enge poort. En dat kan niet sinds Adam! Het is allemaal nog veel erger! Want zoals we op deze wereld ontvangen en geboren zijn, zijn we ontvangen en geboren op de brede weg! We zijn al op de brede weg! We zijn er thuis! En het is enkel genade wanneer we van die brede weg overgezet worden op de nauwe weg. En dat kan alleen maar door de enge poort. Helaas, hoe velen blijven halverwege steken! Ze drentelen rond de enge poort en gunnen satan kansen om hen met zijn pijlen van twijfel en ongeloof dodelijk te verwonden!

Dat is ook de ervaring van Christen in het boek van Bunyan wanneer hij van de dwaling van zijn weg terug is gekeerd en door de raad van Evangelist de weg gaat naar de enge poort. Hij spreekt niemand aan om maar niet verstrikt te worden. Hij staat niemand te woord. Hij loopt als was hij op verboden terrein om maar zo snel mogelijk bij de Enge Poort te komen. En zo bereikt hij de Enge Poort. In het begin van zijn weg toen Evangelist er hem opmerkzaam op had gemaakt, had hij alleen maar een licht in de verte gezien. Nu staat de Enge Poort onmiddellijk voor hem. Wel een bewijs van zijn klimmend onderwijs in de Schrift!

Boven de Enge Poort staat geschreven: Klopt en u zal worden opengedaan! Daarom klopt Christen. Daarna nog eens. En zie, de deur gaat open. En daar staat de Portier. Goedwillig of Welbehagen is zijn naam. Bunyan zegt zelf in zijn uitleg dat de engheid van deze poort niet vleselijk maar geestelijk is. Deze poort is wijd genoeg voor allen die Jezus Christus waarlijk in oprechtheid beminnen; maar ook zo nauw dat al de anderen er buiten blijven. De poort van Eden was wijd genoeg voor Adam en Eva om eruit te gaan, toch was deze te nauw voor hen om weer binnen te gaan. Waarom? Zij hadden gezondigd en de cherub met het vlammend zwaard maakte die voor hen te nauw. De poorten van de tempel waren zes oude ellen wijd, toch waren ze zo nauw dat geen onreine er door mocht binnengaan.

Wat begeert gij, vraagt Welbehagen? Van waar komt gij? Wie zijt gij? Eerlijk antwoordt Christen de vragen. Wie hij is? Een arme, beladen zondaar. Waar hij vandaan komt? Van stad Verderf. Wat hij begeert? De berg Sion. Dat de weg daarheen slechts leidt door deze poort en of Welbehagen hem wil binnenlaten. Meteen krijgt hij het antwoord: Ik ben van ganse hart bereid. Terstond trekt hij Christen binnen. Dat doet hij niet zonder reden. Beëlzebub heeft vlakbij de Enge Poort een kasteel gebouwd en daarvandaan beschiet hij een ieder, die de Enge Poort wil ingaan, zodat zij sterven. Ik verheug mij met beving, antwoordt Christen. En dan ontwikkelt zich een gesprek tussen Welbehagen en Christen. Hij moet alles vertellen. Van Evangelist en waarom hij maar alleen is. Van stad Verderf en haar arme inwoners. Van Stijfhoofdige en Gezeggelijke. Van moeras Mistrouwen. Van zijn dwaze gedachte de raad van Wereldwijze op te volgen om naar Wettisch te gaan. En hoe Evangelist hem vermaande toch de goede weg te volgen.

Liefdevol antwoordt Welbehagen dat wij niemand verwijten wat ze ook begaan mogen hebben voordat zij hier kwamen. Zij worden geenszins uitgeworpen. Daarom, ga maar eens met mij

mee! Ik zal je leren van de weg die je gaan moet. Zie je die nauwe weg voor je? Die moet je gaan. Hij is gebaad door patriarchen en profeten, Christus en Zijn apostelen. Hij is zo recht als een liniaal. Vele wegen zijn er die hierop uitkomen. Maar ze zijn allemaal krom en breed. En zo kun je de goede weg heel goed onderscheiden van al die verkeerde wegen. En wat dat pak op je rug betreft, Christen, draag dat geduldig totdat je komt aan de plaats van bevrijding. Dan zal het vanzelf van je rug vallen. En ga ook naar het huis van Uitlegger. Die zal je dingen laten zien die je van pas zullen komen op je verdere weg.

Wat is de Enge Poort en wie is Portier Welbehagen? De verklaring hiervan is niet zo eenvoudig. De verklaarders spreken elkaar tegen. Natuurlijk is het duidelijk wat een poort betekent. Die wijst een grens aan. De pelgrimstocht van Christen is bij de Enge Poort tot een beslissend punt gekomen. Hier valt de beslissing. Hier gaan de wegen uiteen. Deze Poort verdeelt de weg in tweeën in hetgeen eraan vooraf ging en in hetgeen erop volgt. Maar is de Enge Poort nu de bekering en de nauwe weg de dagelijkse bekering? Of is de Enge Poort Christus en is de nauwe weg ook Christus? Ik meen dat er geen tegenstelling tussen de ene en de andere verklaring is. De pelgrimstocht is de weg van een zondaar wiens begin, voortzetting en einde Christus is. Hoe kan iemand bekeerd worden zonder zaligmakende kennis van Christus? Hoe kan iemand voortgaan in een weg van dagelijkse bekering zonder Christus? Zegt Christus Zelf niet: Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven? Is Hij ook niet de Deur van de schapen?

Maar de Enge Poort is niet de toegang tot de hemel. Christen is daar nog ver vandaan. De Enge Poort is niet de volle vrede zelf waarnaar Christen zo vurig verlangt. Zijn last drukt hem nog wanneer als hij deze Enge Poort doorgaat. Maar wat deze Poort aan Christen zeggen wil is dat hij nu voor zijn eigen bewustzijn op de goede weg is tot de volle vrede al wordt de zekerheid daarvan bij hem ook vaak bestreden. De bekende Spurgeon betwist dit ten sterkste. Hij vindt dat Bunyan hier Christen meteen had moeten brengen bij het kruis in plaats van bij de Enge Poort. Op deze wijze zou Bunyan een mens bij Christus vandaan houden in plaats van hem er brengen! Ik meen dat Spurgeon hier te weinig rekening houdt met het feit dat Bunyan de reis naar de eeuwigheid beschrijft van één christen namelijk van hemzelf!

Dat verklaart ook de moeilijkheden die anderen met deze voorstelling van zaken hebben als ze zich erover verwonderen dat Christen de Enge Poort binnengaat met de last op zijn rug en dat hij die last zelfs een tijdje op de nauwe weg moet dragen. Velen zijn er die de last van de zonden niet zo zwaar voelen als Christen. Anderen zinken niet zo diep in poel Mistrouwen als Christen. En weer anderen komen veel eerder dan Christen aan de voet van het kruis om vergeving van hun zonden te verkrijgen. Geen twee mensen hebben hetzelfde gezicht en dezelfde levensloop. Zo is het ook met de leiding van God in het leven van Zijn kinderen. Bunyan beschrijft hier zijn eigen ervaringen. Christen is hier van de zonde en het gevaar dat aan de dienst der zonden verbonden is overtuigd. Met deze overtuiging zoekt hij met heilige begeerte de Enge Poort en klopt daaraan. Nu wordt hem de poort met een hartelijk welkom door Welbehagen geopend en hij wordt binnengelaten. Zijn liefde tot de zonde blijft buiten. Wat hij nog mee naar binnen brengt is de last en de bewustheid van de zondeschuld. Door Christus, de Deur, binnengegaan ontvangt hij in het huis van Uitlegger, door de leiding van de Heilige Geest in de waarheid, de verklaring van de verborgenheid van het Koninkrijk. Zo wordt Christen bij het kruis gebracht waar hij deel krijgt aan de zekerheid van de vergeving van zijn schuld.

Zijn wij al door de Enge Poort gegaan of drentelen we er nog om heen? Zijn wij voor de Enge Poort gekomen en aarzelen wij? Weet toch dat we dan een zekere prooi zijn voor de pijlen van Beëlzebub! Van nature wandelen we met alle andere mensen op de brede weg. We zijn er op geboren. En als we niet wedergeboren worden, sterven we er! En bedenk ook dat deze weg zo breed is dat we er verschillende banen tegenkomen net als bij een autoweg. Laat ik er vier noemen.

De eerste baan is de baan van de duistere onwetendheid. Velen wandelen daarop, omdat ze tevreden zijn met een leven zonder God. Het is de baan waarop Christen ook eerst gewandeld heeft. Het is de baan van Stad Verderf. Deze mensen verstaan niets. Ze leven in duisternis. Ze weten niets van de Bijbel. En als ze eens in dat Boek lezen vergeten ze terstond wat ze gelezen hebben. Dit leven neemt hen volledig in beslag. Verder reikt hun oog niet. Ze kunnen geen licht verdragen. En ze denken er geen seconde aan dat deze baan eindigt in eeuwige duisternis. Blinde mensen die voortrollen naar een eeuwige ondergang, tenzij ... !

De tweede baan van de brede weg is mogelijk de meest brede. Het is de baan van pure goddeloosheid. De baan van de Heer Stijfhoofdig. Het zijn mensen die zich er niet voor schamen in het openbaar zonden te bedrijven. Mensen die zich regelrecht en expres tegen de HEERE verzetten uit louter vijandschap. Mensen die de levende God honen en Gods kinderen bespotten. Inderdaad, buiten zijn de honden, de tovenaars, de hoereerders, de afgodendienaars, de vreesachtigen, de ongelovigen, de gruwelijken, de doodslagers en al de leugenaars, welker deel is in de poel, die brandt van vuur en sulfere, hetwelk is de tweede dood.

De derde baan van de brede weg is het pad van uitwendige zedigheit en brave burgerlijkheid. Het is de baan van de heren Gezeggelijk en Wereldwijze. De baan van de brave Hendriken die geen kwaad doen maar ook geen goed. Mensen die geheel vreemd zijn aan de zalige dienst van God. Goede burenen maar helaas geen goede christenen. IJverig bezig in de dingen van de wereld maar helaas niet druk met de Geestelijke en hemelse zaken. Deze wandelaars behartigen de zaken van hun geld en goed uitnemend maar gaan voorbij aan het ene nodige. En allerminst bekommeren zij zich om de eeuwige staat van hun ziel. Het zijn voorstanders van een nette levenswandel en van burgerlijk en zedelijk gedrag alsof dat genoeg zou zijn om zalig te worden. Op huisbezoek geven ze je gelijk. Ze onthouden zich van uitspattende, grove zonden maar misleiden zichzelf voor de eeuwigheit. Ze beledigen God niet openlijk, ze vloeken nooit, maar helaas, God eren ze niet, en Christus kennen ze niet! Wie zal hen tot bekering brengen?

De vierde baan van de brede weg is de meest gevaarlijke. Het is de baan van uitwendige godsdienst. Het is de baan van de heer Wettisch en zijn zoon Vormelijkheid. Het is het pad van hen die wel een schijn van Godzaligheid hebben maar haar kracht missen. Mensen die zichzelf hebben verbeterd en daarom menen dat ze op de nauwe weg zijn maar de Enge Poort hebben overgeslagen. Ze komen hun godsdienstige verplichtingen stipt na, leven ernstig en nauwgezet maar zijn toch vijanden van de kracht van de waarheid Gods en vreemdelingen van het leven der genade. Mensen volgens wie de ellende van de mens nooit te zwaar kan worden gebracht en die ook precies weten hoe anderen bekeerd moeten worden maar die noch zichzelf kennen noch de HEERE in Zijn recht en barmhartigheid. Ondanks al hun zelfverbetering en uiterlijke vroomheit zijn ze witgepleisterde graven gelijk, van buiten mooi maar van binnen vol dorre doodbeenderen. Ze leven een leven van raak niet en smaak niet en roer niet aan. Een leven van naakt tot mij niet want ik ben heiliger dan jij. Een leven van gebod op gebod, gebod op gebod, en regel op regel, regel op regel. Maar die aan Christus ten enenmale voorbijgaan. Zij zondigen tegen het Evangelie in.

Gaat in door de Enge Poort! Het betekent, dat wij met al wat van ons is overboord moeten. Dat we alles schade en drek leren achten om de uitnemendheit van de kennis van de HEERE Jezus Christus. Dat we Hem alleen moeten hebben tot ons deel en eeuwig goed. We moeten 'linquenda', 'het moet verlaten worden', niet schrijven op ons huis maar op ons leven. Want wie niet verlaat alles wat hij heeft, zegt Christus, kan Mijn discipel niet zijn! Dat moet Christen leren bij de Enge Poort als hij die gesloten vindt. En dat moeten wij leren. Want we hebben geen enkel recht. Maar wanhoop niet! Klopt en u zal worden opengedaan! Dat is het Woord van Hem Die niet liegen kan! Klopt en u zal worden opengedaan! Bidt en u zult ontvangen. Zoekt en u zult vinden!

En ziet, portier Welbehagen doet ons open! Want het is niet desgenen, die wil, noch desgenen, die loopt, maar des ontfermenden Gods alleen! Hoe ernstig is deze Portier! Hij is Christus in Wie het welbehagen Gods heerlijke gestalte heeft gekregen. Hoe ernstig is Hij! Neen, Bunyan stelt ons deze Portier niet romantisch voor! Hij is de Man der smarten! Ons betaamt een Hogepriester, heilig, onnozelen, afgescheiden van de zondaren en hoger dan de hemelen geworden, aldus de apostel. Neen, de Enge Poort is geen prieeltje van een theetuin, waar over koetjes en kalfjes wordt gesproken. Daar is de zaak van Gods Koninkrijk, de zaak van de bekering van een zondaar, te ernstig voor! De Enge Poort staat dicht bij Poel Mistrouten. De dampen van dat moeras maken het daar nog benauwd. De pijlen van Beëlzebub snorren en treffen doel!

Vaak ziet de Portier mensen aankomen, verschrikt, angstig, wanhopig, maar ze keren terug. Ze volharden niet. En hun verbleekte beenderen hebben ze als even zovele waarschuwingen achtergelaten. Zou Portier Welbehagen dan niet ernstig zijn? Blijf niet voor de enge poort staan! Bijna behouden en toch voor eeuwig verloren! Drentel niet om Christus' kruis heen! Buiten Hem is er geen vrede! Ga in door de Enge Poort opdat u zalig wordt! Echter, wat is Portier Welbehagen ook barmhartig en genadig! Hoezeer is Hij met innerlijke ontferming bewogen! Hij heeft er een behagen in dat velen, velen mogen binnenkomen! Hij heeft geen lust in de dood van de zondaar maar in zijn

bekering en leven. Van ganser harte opent Hij de poort voor Christen. En zo brandt Zijn hart van verlangen om ook voor ons de poort te openen wanneer wij aankloppen om binnengelaten te worden in hartelijke belijdenis van onze schuld. Klopt toch aan en Portier Welbehagen zal u opendoen!

Die barmhartigheid van Welbehagen blijkt ook hierin dat hij Christen met een ruk naar binnen trekt. Immers, de pijlen van Beëlzebub snorren! Zijn kasteel is vlakbij! Is dat ook niet onze ervaring? Juist in ogenblikken van hooggestemd geestelijk leven, juist wanneer wij onszelf aan de Heiland voor het eerst of bij vernieuwing hebben toegewijd, fluiten de pijlen van Beëlzebub! Nooit is satan gevaarlijker en schadelijker dan wanneer de beken van Gods wellusten ons van liefde dronken maken. Een spottend woord kan ons dan soms zeer bitter vallen waardoor het voor ons lijkt alsof God ver weg is! Denk maar eens aan Elia na de Karmel toen Izebel hem dreigde te doden! Of aan David op het dak van zijn paleis toen hij een echtbreker en moordenaar werd!

Hoe fluistert onze zielenvijand: Denk eens aan uw zonden? Zou u wel kloppen? U moet toch eerst heiliger worden! Voor u is het nu te laat! Hoe vaak hebt u de Heilige Geest weerstaan! Nu is de HEERE van u geweken! Weet u niet dat er een uitverkiezing is? Bezit u daar wel de kenmerken van? Ach, zucht iemand, ik heb de onvergeeflijke zonde tegen de Heilige Geest bedreven. Voor mij is er geen hoop meer. Neen, dat heil is mij te groot, te wonderbaar. Ik ben een overtreder van al Gods geboden. Mijn zonde is te groot dan dat zij vergeven worde! Allemaal brandende pijlen van Beëlzebub rondom de enge poort. Hebben we er last van? Verwijs hem naar Christus! Hij trekt ons met een ruk door de Poort heen. Met deze ruk: trek mij, zo zullen wij U nalopen! Met deze ruk: de HEERE is bij mij, ik zal niet vrezen; wat zal een nietig mens mij doen? Met deze ruk: Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde; daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid! Met deze ruk: al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen. En die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen!

Dit Woord uit Johannes 6 is Bunyan zelf tot uitnemende vertroosting geweest. Hij schrijft erover: "Deze Schriftuurplaats heeft mijn ziel op het uitnemendste bemoedigd. Welk een troost heb ik van dat Woord gehad. Als wilde de HEERE zeggen: nooit, om geen enkele oorzaak zal Ik hem uitwerpen, die tot Mij komt wat hij ook misdreven heeft. Satan deed natuurlijk al zijn best om die belofte van mij af te trekken, mij wijsmakend, dat Christus mij nooit kon bedoelen, dat dit Woord alleen gold voor zondaars die minder op hun geweten hadden dan ik! Maar dan antwoordde ik hem: neen, satan! hier wordt zo'n onderscheid niet gemaakt. Wie komt, ieder die komt, wie dan ook, die wordt zeker en gewis niet uitgeworpen. Indien satan en ik ooit over enig Woord van God gestreden hebben dan was het over dit Woord. Maar God zij geprezen, ik heb het van hem gewonnen."

Zien we de gewilligheid van Christus in deze Portier Welbehagen? Zien we de ruimte die er in Hem alleen is? Wij verwijten niemand wat ze ook mogen gedaan hebben voor zij hier kwamen, zo klinken Zijn vriendelijke woorden. Deze Poort is zo ruim dat het in deze Christus kan voor de grootste der zondaren. En deze Poort is ook zo eng dat we alles achterlaten wat van onszelf is. Dat is de weg. De smalle weg. De kruisweg achter de HEERE Jezus aan. Maar de enige weg. En de heerlijke weg. Want ziet, zegt Christus, Ik heb u een geopende Deur in de hemel gegeven, en niemand kan die sluiten. Immers, wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Neen, ik klop mijzelf niet op de borst. Christen leert hier ootmoed als hij belijdt dat hij niet beter is dan Gezeggelijk. Ik had de dood verdiend maar om dan nu te delen in de genade van Portier Welbehagen! Ook ik was de weg van de dood opgegaan; ik ben niet beter dan Stijfhoofdig, Gezeggelijk, Wereldwijze en Wettisch! Maar Gode zij dank voor Zijn onuitsprekelijke gave!

In die gestalte kunnen we voortgaan met ootmoed in het hart en ziende de overste Leidsman en Voleinder van het geloof. Want er wordt maar kort gepauzeerd bij de Enge Poort. We moeten verder. Zeg de kinderen Israëls dat zij voorttrekken! Zo zet ik mijn voetstappen in Gods spoor, biddend dat ik niet uitglijd en of God mij voor wankelen wil behoeden. Bemoedigd mag ik voortgaan met stil vertrouwen op de HEERE Die nooit beschaamd maakt die het van Hem verwachten!"